

Oponentský posudek na diplomovou práci Sylvie Keilové

František Pelíšek (1896–1937). Český malíř v Brazílii: analýza jeho zápisků

Životní příběh Františka Pelíška, jímž se Sylvie Keilová ve své diplomové práci zabývá, je jedním z pozoruhodných plodů českého vystěhovalectví do Brazílie a možná do Latinské Ameriky vůbec. Sama jsem se s ním seznámila zhruba před deseti lety, kdy se v Brazílii uvažovalo o překladu Pelíškových deníků do portugalštiny, a velmi vítám, že se stal předmětem česky psané diplomové práce.

Práce Sylvie Keilové je rozdělena do dvou větších částí. První se obecně zabývá vystěhovalectvím do Latinské Ameriky, druhá už se věnuje přímo Pelíškovu životnímu příběhu. Diplomantka měla výhodu, že díky úsilí badatelů v Riu Grande do Sul mohla pracovat s naskenovanými deníky v Čechách, ačkoli četba deníků psaných zřejmě zčásti inkoustovou tužkou je místy značně obtížná a zodpovědná edice by se patrně bez originálů nakonec neobešla. I proto je škoda, že se diplomantka ve své práci navzdory zadání nepokusila o přepis větších částí deníků: práci, kterou si s luštěním deníků stejně musela dát, by byla alespoň zčásti využila, snadněji by se byla dopracovala k penzu povinných stránek a její práce mohla být nejen podstatným posunem v obecně přístupných materiálech o tomto muži a o problematice českého vystěhovalectví do Brazílie, ale mohla se stát také podnětem českým nakladatelům k zájmu o tohoto vtipného vypravěče a kreslíře, který ve svých líčeních sice nedosahuje hloubky ilustrovaného cestopisu Josefa Šímy ani šíře záběru Adolfa Hoffmeistra, přesto ale představuje jedinečnou kapitolu v dějinách česko-brazilských vztahů.

Sylvie Keilová má ve své práci obecně sklon informacemi šetřit: uvádí sice odkaz na databázi filmů, v nichž Pelíšek účinkoval (z informace na s. 18 jsem nepochopila ani to, že v těchto filmech vystupoval v hereckých rolích), ale bližší informace si čtenář musí ve zmíněné databázi dohledat sám. Z těchto filmů, které se většinou nezachovaly, přitom vyplývá, že mladý Pelíšek ve filmech spíše statoval než by je „natočil“ (např. ve filmu *A vašeň vítězí* ztvárnil „hrbáče z krčmy“), a také to, že šlo vesměs o filmy značně pokleslé – což muži Pelíškova naturelu mohlo docela dobře vyhovovat podobně jako angažmá v Kabaretu Rokoko. O to zajímavější je pak jeho zakladatelská role v dějinách malířství v Riu Grande do Sul.

Je také škoda, že se diplomantka víc nezaměřila na „analýzu Pelíškových zápisků“: např. z informace na s. 23 není vůbec zřejmé, co autor soudí o Masarykových amnestiích a Hlinkově přítomnosti v Národním shromáždění. Vůbec se o Pelíškových názorech dovídáme málo a někdy je těžko říct, k jakým informacím při četbě přicházíme: odkud např. pochází informace o tom, že podle českého vyslanectví Němci „nechtěli povolit vznik československého zastoupení v Brazílii“ (s. 25), zřejmě po osamostatnění Československa?

Někdy lze z kontextu těžko posoudit, zda Pelíšek svůj zápisek míní vážně či zda jde o vyjádření nesené jeho specifickým humorem. To, co může Pelíšek napsat jako bonmot, nemusí mít nutně oprávnění v historickém komentáři: např. na s. 28 se píše, že Pelíšek s přítelem pluli na lodi, která byla „plná černochoů a domorodců“. Myslí se zde slovem domorodec Indián, nebo rodilý Brazilec? Vůbec se komentář místy nese v poloze kuchyňsko-pragmatické, např. na s. 29 čteme o přidělování půdy přistěhovalcům, že jim „nikdo neřekl, v jakém stavu ten pozemek je“. Lze skutečně brát Pelíškovy deníky za bernou minci a přebírat jejich interpretaci?

Snad si sama diplomantka neuspokojivost tohoto přístupu uvědomila, když za část tlumočící obsah Pelíškova vyprávění zařadila jako podkapitolky 3.7 a 3.8 popis významných událostí Pelíškovy doby a jakýsi slovníček významných soudobých krajanů. Z hlediska čtenáře je to však řešení trochu nešťastné, protože například o tom, kdo vlastně byli dva blízcí Pelíškovi přátelé a společníci Karel a Leo, se dozvídáme až na s. 44.

Oceňuji, že práce je vesměs psaná kultivovaným jazykem s minimem chyb. Formálně odpovídá nárokům kladeným na diplomovou práci. Navrhuji hodnocení v rozpětí velmi dobře až dobře.

V Praze 4. 9. 2012

Mgr. Šárka Grauová, Ph.D.